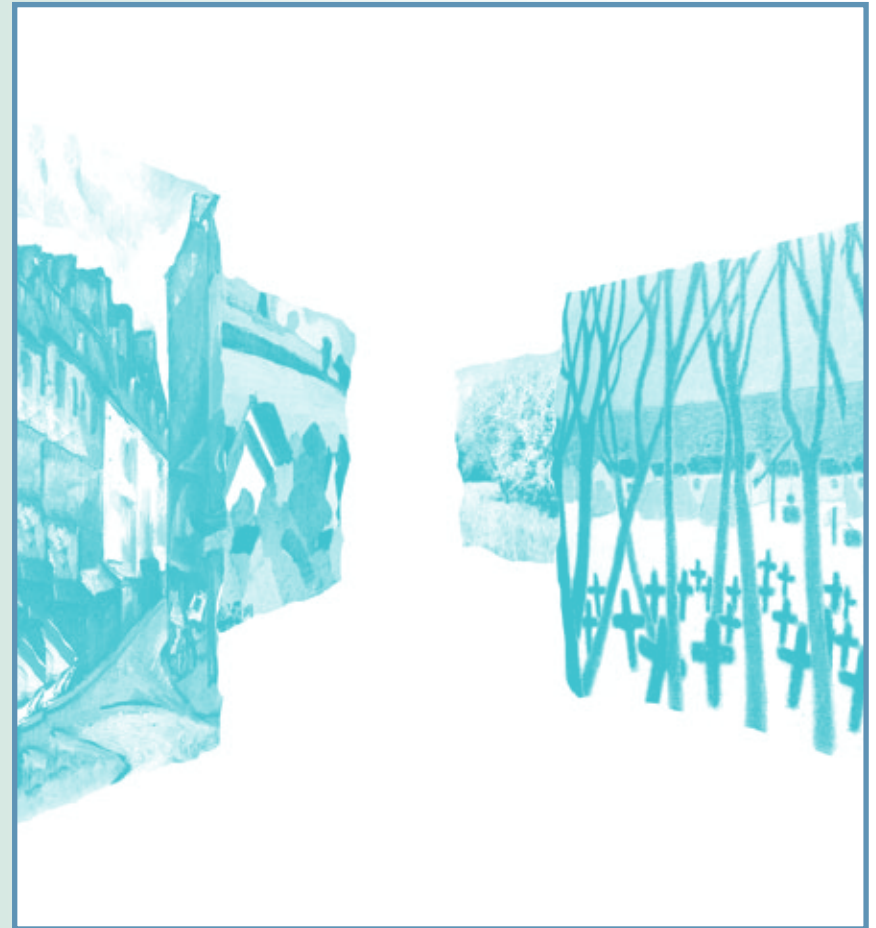

A KERÍTÉS MESÉJE

A modul szerzője: Makai Katalin

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

6. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Miért van a kerítés?					
A	A tanár befejezés nélkül felolvassa a történetet. 5 perc	A történet megismerése Figyelem	Frontális osztálymunka – bemutatás		P1 (A kerítés meseje – befejezés nélkül) P2 (A történet befejezése)
B	A tanulók önállóan (párban) elolvassák a történetet befejezés nélkül. 8 perc	A történet megismerése Figyelem	Önálló vagy páros munka – olvasás	D1 (A kerítés meseje – befejezés nélkül)	
I/b Érteni akarom					
A	A tanulók reagálnak a történetre, megbeszélik a felmerült kérdéseket, és kikeresik az ismeretlen szavakat, kifejezéseket. 15 perc	A szöveg megértése Kérdések megfogalmazása	Kooperatív tanulás – szóforgó, feladatküldés csoporton belül	Füzet, toll, Magyar értelmező kéziszótár (csoportonként egy)	
B	A tanulók csoporton belül megbeszélik a történetet. Az ismeretlen szavakat, kifejezéseket kikeresik a szótárból. 15 perc	Szövegértés Kérdések megfogalmazása	Kooperatív tanulás – szóforgó, feladatküldés csoporton belül	Füzet, toll, Magyar értelmező kéziszótár (csoportonként egy)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	A tanulók a történet alapján összegyűjtik, hogy mivel foglalkoztak a roma emberek. A csoportok ismertetik ezt a többiekkel. 10 perc	Értő olvasás Szövegértés Figyelem	Kooperatív tanulás – kerekasztal, csoport- szóforgó	Füzet, toll	
II. AZ ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a A történet befejezése					
A	A tanulók elkészítik saját befejezésüket a történethez, ismertetik egymással, és kiválasztják azt a befejezést, amelyiket majd eljátsszák a többieknek. 15 perc	Kreativitás Nyitottság Együttműködés Konszenzuskeresés	Önálló munka – kreatív írás Kooperatív tanulás – szóforgó	Füzet, toll	
B	A tanulók közös befejezést készítenek csoportjukban, majd bemutatják a többieknek. 15 perc	Együttműködés Tolerancia	Kooperatív tanulás – kerekasztal	Füzet, toll	
II/b Játsszuk el!					
A	A tanulók csoportokban felkészülnek a történet eljátszására. 15 perc	Együttműködés Empátia	Kooperatív tanulás – szereposztás, dramatizálás		
II/c A jelenet					
A	A tanulók eljátsszák a jeleneteket a többi csoportnak. 10 perc	Kreativitás Nonverbális kifejezés	Csoportmunka – dramatizálás		
II/d Mondd meg, mutasd meg, milyen!					
A	A tanulók csoportonként reagálnak a jelenetekre, a csoportok értékelik egymás jelenetét. 5 perc	Véleményalkotás Nyitottság	Kooperatív tanulás – csoportszóforgó		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A csoportok bemutatják, elmondják összegyűjtött ismereteiket a roma nép életéről. 5 perc	Figyelem	Kooperatív tanulás – csoportszóforgó, képtárlátogatás	Előzetesen gyűjtött anyag	
II/e Enyém, tied, miénk					
A	A tanulók saját élményükről mesélnek egymásnak a csoportban, amikor valaki nem tartotta tiszteletben a tulajdonukat. 15 perc	Együttműködés Figyelem Érzelmek tudatossága	Kooperatív tanulás – háromlépcsős interjú		
B	A csoportban arról beszélgetnek a tanulók, mennyire ragaszkodnak a saját tulajdonukhoz, kikkel osztják meg szívesen a sajátjukat. Mindezt elmondják a többi csoportnak is. 15 perc	Önismeret Empátia Figyelem Érzelmek tudatossága	Kooperatív tanulás – szóforgó, csoportszóforgó		
II/e Ezt éreztem					
A	A tanulók megbeszélik, hogyan érezték magukat saját történetükben, majd ezt elmondják a többi csoportnak is. 10 perc	Figyelem Empátia	Kooperatív tanulás – szóforgó, csoportszóforgó		
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Hogyan dolgoztunk?					
A	A csoportok megbeszélik, majd értékelik egymás előadását. 5 perc	Tolerancia	Kooperatív tanulás – csoportforgó		
B	A csoportok értékelik saját munkájukat. 5 perc	Önismeret	Kooperatív tanulás – csoportforgó		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III/b Mit viszek magammal?					
A	A tanulók elmondják, mit tudtak meg magukról és másokról a mai foglalkozáson. 10 perc	Önismeret	Egész osztály együtt – beszélgetőkör		

MELLÉKLETEK

P1 A KERÍTÉS MESÉJE (Befejezés nélkül)

Mozolka családja tegnap érkezett vissza Biharból, édesanyja szülőfalujából. Kinn voltak a temetőben is. Felásták, virággal ültették be a dédszülők sírját. Lent jártak a rokonoknál. Mindenki szívesen fogadta és megvendégelte őket. Mozolka sokat játszott unokatestvéreivel, akik megmutatták neki a kiscsirkéket, kislibákat, malacokat. Báránykát, nyuszt is simogathatott, adhatott nekik füvet. Lojkó nagybátyja bevitte a kisborjú istállójába és megmutatta, hogy a vakaróval hogyan kell fényesre tisztogatni a szőrét. Buksi velük volt és nagyot hancúrozott a falusi kutyákkal a szabadban. Joka bátyó még a szürke csikójára is felültette Mozolkát. Erre nagyon büszke volt, mert Joka bátyó megdicsérte, hogy igazi cigány leány, barátságban van a lovakkal.

Hazatérés után Mozolka Vrana mamiját kérdezgette, milyen volt régen a család élete Biharban. Tényleg minden roma rokonunk, aki ott lakik? A rokonok miért nem egy nagy házat építettek maguknak, miért van a házak, kertek között kerítés?

Vrana mámi ölébe vette Mozolkát, és hozzákezdett a történethez.

– Tudod, Mozolkám, az én dédnagyanyám, Tera mámi családja még lóval, szekereken vándorolt Erdélyországban. A falvak szélén megálltak, felhúzták a ponyvákat, a férfiak kolompokat, csengőket készítettek az állatok nyakára, azt elcserélték a paraszttal élelmiszere, pénzre. Az asszonyok megjavították a lyukas lábosokat, értettek a cipők megfoltozásához, a madzagszövéshez, a kályhák tapasztásához. Ezekkel is üzleteltek. Ha meg építkezés volt, vályogot is tudtak vetni, azt is el lehetett adni. A keresményből fizetni kellett a sátorhelyért a földtulajdonosnak, a biztonságért a falusi bírónak, csendőröknek. A maradék jutott élelemre, ruhára. Tera dédink szép leány volt. Megakadt a szeme rajta Laci papódnak, aki már régóta béresként szolgált Biharban az uraságnál. Laci papó titokban beszélgetett Terával, és dédink is nagyon beleszeretett.

Laci papó szegény béres volt, nem tudta illendően megkérteni a leányt, nem volt pénze nagy lagzira. Így azután – mi mást tehetett – megbeszélte a barátaival, és egy este megszőktették Tera dédit a családjától.

A bihari uraság éppen építkezésbe kezdett. A csordájának nagy istállókra volt szüksége. Ehhez kellett a vályogtégla, az építőanyag. A falu szélén volt egy ingoványos, agyagos, vizes terület, ott helyet adott Lacinak és Terának, hogy vessenek vályogot a saját házuk és az urasági istállók számára. Még egy kis fát is engedett vágni az erdejéből. Tavasztól késő őszig verték a vályogot Teráék. Kiásták a gödröt, a sarat szalmatörökkel összekeverték, keményre taposták a lábukkal, formába gyúrták, majd sorba rakták a napra, hogy kiszáradjon. Jó vályog

lett belőle. Bizony, nagyon nehéz munka volt. De hát fiatalok voltak, nem szégyellték a munkát. Őszre elkészültek az urasági istállók és az első saját kis kunyhójuk is.

Tera dédi összebarátkozott a falubeli asszonyokkal, akik látták, hogy milyen dolgos, szorgalmas menyecske. Segített nekik a nagymosásnál, a házak tapasztásánál, meszelésnél, megjavította a lábosokat, cipőket. Laci dédapád tüzelőt hasogatott, szőlőt, fákat metszett, segített a trágyahordásnál a gazdáknak. Ilyenkor mindig kaptak szalonnát, babot, borsót, lisztet, maradék zsírt, zöldséget, hogy kibírják a telet. Dédanyád egy kidobott kályhadarabból tűzhelyet fabrikált, dédapád asztalt, ágyat, padot faragott.

Tavasza el is készült a kunyhó berendezése. De szükség is volt rá, mert bizony jött a gyerek. Az első volt Lulu nénéd. A többiek mind később születtek. Másodiknak Laci bácsi, aztán Mozog bácsi, Kimpán bácsi, Guszti bácsi, Juli néni. De ez persze már sokkal később volt. Laci dédapád először megnagyobbította a kunyhót, nyári konyhát, kis kamrát toldott hozzá. A kertbe pedig gyümölcsfákat ültetett: körtét, almát, diót, barackot, cseresznyét. De bizony nem volt ideje megérni a termésnek. A gyerekek már éretlenül meglepték a fákat, úgy vágtak a gyümölcsre. De sokszor elcsapták a kis hasukat!

Laci dédapád és Tera dédid nagyon sokat dolgozott, hogy fel tudja nevelni a gyerekeket. Vályogot vetettek a gazdák házához, napszámba jártak kapálni, aratni, és persze továbbra is segítettek a parasztgazdaságoknál, ha volt tennivaló.

Néhányukat még keresztszülőknek is meghívták a gyerekekhez. Hiába dolgoztak sokat, így is előfordult, hogy nem volt mit enni, vadsós-kából, labodából készült az üres leves.

A gyerekek lassan felcseperedtek. Segítettek a szüleiknek a munkában, majd feleséget, férjet találtak maguknak a közeli falvakban. A megházasuló fiatalok is saját fészket akartak, ahol felnevelhetik a gyerekeiket. A vályoggödör nagyra szélesedett. Az uraság halakat telepített bele. Ezért a falu másik szélén adott a romáknak egy vizenyős telket, ahol felhúzhatták a házaikat. Laci dédi és fiai árkot ástak a föld szélére, lecsapolták a vizet, ide is ástak vályoggödröt, és felhúzták a hat házat, ahová születtek az unokák és dédunokák. Laci papud gyümölcsfákat ültetett az új telekre is.

A lecsapolt földön nagyra nőtt a gaz, látszott, hogy hasznos kerti növények is jól megteremnének benne. Guszti bácsi feleségének, Ilus néninek jutott eszébe először zöldséget, borsót, babot vetni. Juli nénivel együtt vágtak neki.

Addig a testvéri családok között az volt a szokás, hogy ha valamelyiknek volt ennivalója, abból minden gyerek, rokon ehetett. Az asszonyok mindig nagy fazékkal főztek, és sokszor éppen annak nem jutott, aki a legtöbbet dolgozott érte. Persze azért volt néhány irigyebb menyecske, aki eldugta az ételt, titkon tört a pogácsából. De ha ez kiderült, a többiek nagyon megszólták, kibeszélték, kicsúfolták.

Amikor Ilusnak és Julinak beérett volna a veteménye, a borsó, a bab, a krumpli és a zöldség, a többi asszony – kérdés nélkül – odament és szedett belőle főznivalót a maga családjának. Ezen Ilus és Juli nagyon felháborodott. – Hát hogy van ez? Mi dolgoztunk a vetőmagért, elültettük, megkapáltuk, ti meg csak leszeditek? A ti kertrészeteket felveri a gaz! Miért nem gondoltok idejében a családotokra? Miért nem ültettek, hogy legyen a családnak ennivalója? Letörne a kezetek, ha dolgoznátok?

A sógorasszonyok a gyerekek éhségére hivatkoztak, de szégyellték magukat, hiszen volt igazság a dologban. Eldöntötték, hogy megosztják a közös kertet, jövőre pedig mindannyian beültetik. Így is lett. Rövidesen azon versenyeztek, hogy kinek a kertje a takarosabb, szebb, kinek terem előbb borsója, krumplija.

Közben változott a világ. Sokan távoli városokba mentek ipari munkásnak. Falun nem volt elég munkaalkalom. Az asszonyoknak meg a gyerekeknek kellett helytállni otthon a családért. Ekkor próbálkoztak meg néhányan csirke és disznó tartásával, hogy a megélhetésük meglegyen. De a csirkék, disznók bizony nem ismerték a telekhatárokat. A szomszédban is lecsipkedték a friss veteményt. Lett ebből nagy vita, veszekedés...

SZÓMAGYARÁZAT:

1. vakaró: ló tisztításához használatos kefe
2. kolomp: juh, szarvasmarha nyakába akasztott nagyobb, tompa hangú csengő
3. vályog: szalmával kevert agyagos sár építkezéshez
4. csendőr: fegyveres testület tagja (rendőr)
5. béres: mezőgazdasági munkás, munkájáért bért kap
6. menyecske: fiatalasszony
7. avas (szalonna): megromlott, penészes
8. elcsapták a hasukat: gyomorrontást kaptak
9. meginvitál: meghív
10. napszámba jár: naponta fizetett mezőgazdasági munkás
11. laboda: paraj, spenót
12. viskó: kunyhó
13. jószág: háziállatok összessége

(Bársony János: *A kerítés meséje*)

P2 A TÖRTÉNET BEFEJEZÉSE

Végül arra jutottak, hogy le kell keríteni a kerteket, hogy mindenki vigyázzon a saját jószágára, kertjére. Így azután az unokatestvérek, rokonok már a sajátjukból kezdtek gazdálkodni, beosztani. A szorgalmasabbak, ügyesebbek, szerencsésebbek már félre is tudtak tenni valamicskét. Persze azért segítették egymást, felkarolták a szegényebb testvéreket, rokonokat – fejezte be történetét Vrana mámi.